

Харківська обласна рада
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Державне управління охорони навколишнього природного середовища
у Харківській області

**ЧЕРВОНА КНИГА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Тваринний світ**

Харків — 2013

ЗВИЧАЙНИЙ БОРИВІТЕР*Falco tinnunculus* Linnaeus, 1758**Обыкновенная пустельга**

Клас Птахи — Aves

Ряд Соколоподібні — Falconiformes

Родина Соколови — Falconidae

Природоохоронний статус

Рідкісний вид із низькою чисельністю. Занесений до списків Бернської конвенції (Додаток II), Боннської конвенції (Додаток II) та Конвенції СІТЕС (Додаток II).

Морфологічна характеристика

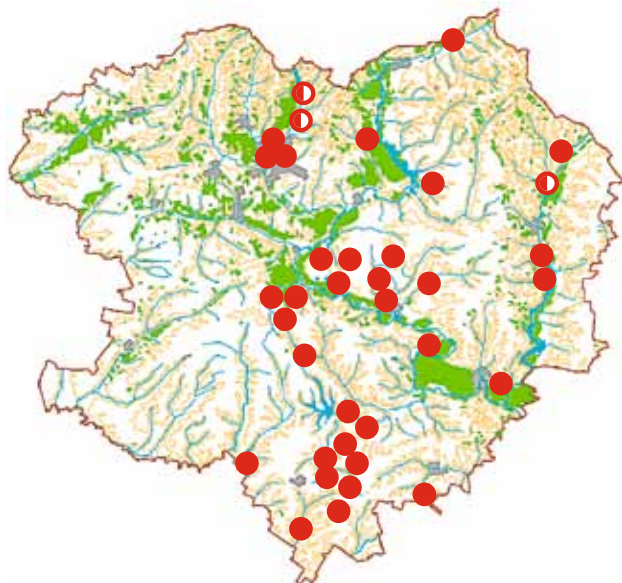
Довжина тіла 33–39 см, розмах крил 65–80 см, маса тіла 160–230 г. У самця сіра голова з темними «вусами»; горло вохристе; спина, плечі, попереk та верхні покривні пера крил іржасто-руді; надхвістя сіре, низ вохристий, з бурими плямами. Хвіст сірий, з чорною смугою. Дзьоб блакитно-сірий; восковиця та ноги жовті; кігті чорні. Самиця зверху іржаста, з темно-бурими плямами; низ вохристий; хвіст іржастий зверху, а знизу сіруватий.

Ареал виду та його поширення у регіоні

Ареал виду охоплює більшу частину Європи і Азії, Північну та Середню Африку. В Європі та Азії вид поширений від Великобританії на заході до Південного Сахаліну на сході. Вся територія України належить до гніздової області виду. У невеликій кількості зимує у південних областях. В Харківській області поширений по всій території.

Чисельність

Визначити загальну чисельність звичайного боривітра, за відсутності конкретних обліків та враховуючи специфіку його місць

перебування, не так легко. Ймовірно, у Харківській області гніздиться не менше 300 пар.

Місця перебування

Спектр біотопів вельми різноманітний: лісосмуги, рідколісся, яри, скелі, кар'єри і приморські обриви. У Харківській області в природних біотопах зустрічається переважно уздовж ліній електромереж, на опорах яких і гніздиться (або у розташованих тут гніздах воронових птахів, або на елементах конструкцій опор). Крім того, значна частина популяції гніздиться на висотних будівлях у містах, зокрема й у Харкові.

Особливості біології

Навесні з'являється досить рано — протягом березня. В повній кладці 4–6 яєць. У разі втрати кладки відкладає повторну. Власних гнізд не будує, а займає старі споруди воронових птахів, переважно сірої ворони та сороки. Нерідко поселяється на урвищах та скелях, а також у норах по крутих схилах ярів. Частина популяції гніздиться на великих будівлях у населених пунктах, а також на опорах ЛЕМ, мостів та кинутих людських будівлях. Пташенята з'являються переважно у травні і проводять у гніздах близько півтора місяця. Відлітають на зимівлю протягом жовтня — листопада. У невеликій кількості зимує переважно на півдні країни, поодинокі птахи зустрічаються взимку і на Харківщині. Живляться гризунами, ящірками та невеликими птахами, іноді комахами.

Основні чинники зниження чисельності

Основним чинником зниження чисельності виду у природних біотопах є різке падіння чисельності воронових птахів — постачальників гнізд.

Заходи охорони

Пропаганда охорони хижих птахів, заборона відстрілу хижих птахів.

Джерела інформації

Букаченко, Наглов, 1954; Лисецкий, 1969; Холупяк, 1969; Ветров, 1993; Кривицкий, 1993; Клетенкин, 1996; Атемасова, Атемасов, 2006; Банік М. В. (2012, особисте повідомлення).

Автор: В. В. Ветров
Фото: © Helge Sørensen